

Vlaams
Parlement

ingediend op **674** (2015-2016) – Nr. 1
29 februari 2016 (2015-2016)

Verslag

namens de Commissie voor Economie, Werk, Sociale Economie,
Innovatie en Wetenschapsbeleid
uitgebracht door Matthias Diependaele en Bart Van Malderen

van het verslagmoment
over de Europese Ministerraad Concurrentievermogen
van 30 november en 1 december 2015
en de informele raad van 27 en 28 januari 2016

Samenstelling van de Commissie voor Economie, Werk, Sociale Economie, Innovatie en Wetenschapsbeleid:

Voorzitter: Axel Ronse.

Vaste leden:

Matthias Diependaele, Andries Gryffroy, Jos Lantmeeters, Grete Remen, Axel Ronse, Sabine Vermeulen;

Robrecht Bothuyne, Sonja Claes, Martine Fournier, Peter Van Rompuy;

Willem-Frederik Schiltz, Emmily Talpe;

Yasmine Kherbache, Bart Van Malderen;

Imade Annouri.

Plaatsvervangers:

Jan Hofkens, Lieve Maes, Lorin Parys, Miranda Van Eetvelde, Paul Van Miert, Peter Wouters;

An Christiaens, Jenne De Potter, Kathleen Helsen, Koen Van den Heuvel;

Lionel Bajart, Martine Taelman;

Rob Beenders, Güler Turan;

Wouter Vanbesien.

INHOUD

1. Toelichting	4
1.1. Raad van 30 november en 1 december 2015	4
1.2. Prioriteiten Nederlands voorzitterschap	6
1.3. Informele raad van 27 en 28 januari 2016	7
1.4. Vooruitblik op 2016 en 2017	9
2. Bespreking	10
2.1. Vragen en opmerkingen van de leden	10
2.2. Antwoorden	12
Gebruikte afkortingen	14

Bijlage: zie [dossierpagina](#) op www.vlaamsparlement.be

Op 4 februari 2016 werd in de Commissie voor Economie, Werk, Sociale Economie, Innovatie en Wetenschapsbeleid verslag uitgebracht over de Europese Ministerraad Concurrentievermogen van 30 november en 1 december 2015 en de informele raad van 27 en 28 januari 2016.

De getoonde presentatie van Karel Boutens, raadgever Industrie, Onderzoek en Staatssteun van de Algemene Afvaardiging van de Vlaamse Regering bij de Permanente Vertegenwoordiging van België bij de EU, is terug te vinden op de [dossierpagina](#) van dit stuk op www.vlaamsparlement.be.

1. Toelichting

Karel Boutens, raadgever Industrie, Onderzoek en Staatssteun van de Algemene Afvaardiging van de Vlaamse Regering bij de Permanente Vertegenwoordiging van België bij de EU, gaat eerst in op de raad van eind november en begin december 2015 in Brussel. Deze raad werd nog georganiseerd onder het Luxemburgse voorzitterschap.

1.1. Raad van 30 november en 1 december 2015

Onderzoek – raadsconclusies

In het luik Onderzoek werden er drie raadsconclusies aangenomen over de thema's onderzoeksintegriteit, gendergelijkheid en ERA governance.

Onderzoeksintegriteit gaat over het voorkomen van wangedrag binnen onderzoek. Het kan gaan over het falsificeren of het moedwillig verkeerd interpreteren van data. Dat heeft een impact op het imago van onderzoeksinstituten en op het beleid dat op dat onderzoek is gebaseerd. De raad heeft daarover een aantal conclusies geformuleerd en roept de lidstaten op maatregelen te nemen om dat te voorkomen.

Een tweede thema van de raadsconclusies was gendergelijkheid. Op dat vlak is er sprake van het zogenaamde 'leaky pipeline effect'. Ongeveer de helft van de PhD's zijn vrouwen, maar hoe hoger in de onderzoekshiërarchie, hoe minder vrouwen er zijn. De raad heeft opgeroepen tot maatregelen zoals het stellen van streefdoelen voor het aantal vrouwen in het beroep van professor of in besluitvormingsposities. Dat heeft niet alleen te maken met een streven naar rechtvaardigheid, maar ook met het optimaal benutten van het menselijk potentieel.

Het derde thema is de ERA governance. De ERA hanteert verschillende prioriteiten. Daarrond bestaan er werkgroepen waarin de lidstaten samenkomen, om goede praktijken uit te wisselen en om het beleid te bespreken. Er zijn raadsconclusies aangenomen over de manier waarop die werkgroepen moeten worden georganiseerd. Dit is een meer bestuursmatige zaak.

Onderzoek – discussie

In de discussie over het Europees Fonds voor Strategische Investeringsinstrumenten ging het om de relatie tussen investeringsinstrumenten, zoals risicokapitaal, en de meer traditionele subsidies. De lidstaten vonden dat subsidies en investeringen een complementaire rol spelen. Hoe lager men scoort op de TRL-schaal, hoe meer subsidies men nodig heeft, want voor bedrijven is het niet interessant om daarin te investeren. Op het Europese niveau, onder meer bij de Europese structuurfondsen, wordt er steeds meer nadruk gelegd op de investeringsinstrumenten omdat die een multiplicatoreffect genereren.

De lidstaten bleken niet zo goed op de hoogte te zijn van de mogelijkheden van het EFSI om onderzoeks- en innovatieprojecten te financieren. Daarom hebben ze de Europese Commissie om voorbeelden gevraagd. Ze willen vooral weten hoeveel middelen van het EFSI er naar innovatie gaan en hebben gevraagd daar geregeld over te rapporteren. Op de achtergrond speelt daarbij dat een deel van de middelen van Horizon 2020 zijn afgeroomd om te voorzien in de EU-garantie van het EFSI. België heeft tijdens de discussie op de raad onder meer gewezen op de kennis- en innovatiegemeenschappen van het Europees Instituut voor Innovatie en Technologie en op het Vanguard Initiative dat voor de O&I-projecten een toegangspoort kan zijn naar het EFSI.

De EC heeft in januari ook een stand van zaken gegeven over het EFSI. Zestien percent van de middelen zijn uitgegeven. De landen die het meeste projecten hebben lopen onder EFSI zijn Frankrijk, Italië, het Verenigd Koninkrijk, Spanje en dan België en Duitsland op een gedeelde vijfde plaats. De ParticipatieMaatschappij Vlaanderen heeft bijvoorbeeld een kredietlijn afgesloten met de Europese Investeringsbank in het kader van het EFSI. Het EFSI heeft een projectluik en een kmo-luik. Onder het projectluik krijgt Nobelwind bijvoorbeeld financiering voor het offshore windmolenpark in de Noordzee.

Industrie en Interne Markt

In de Raad Industrie en Interne Markt zijn er, op de domeinen waarvoor Vlaanderen bevoegd is, alleen discussies gehouden. Vooreerst ging het over Concurrentievermogen check-up, een nieuw instrument van de raad dat ingevoerd is onder het Luxemburgse voorzitterschap om de vinger aan de pols te houden van de Europese economie. De EC heeft een paar indicatoren voorgesteld en aan de hand van een aantal cijfers onder meer aangetoond dat het marktaandeel van de EU vrij stabiel is. Ze heeft de investeringskloof tussen de EU en zijn voornaamste concurrenten toegelicht en heeft ook gewezen op de comparatieve voordelen van de EU, vooral het feit dat Europa in de meeste sectoren activiteiten heeft met een hoge toegevoegde waarde. In deze discussie heeft België benadrukt dat de interne markt verder versterkt moet worden en dat het kmo-beleid in stand moet worden gehouden om het concurrentievermogen te stimuleren.

De tweede discussie ging over de strategie voor de interne markt die in december 2015 gelanceerd werd door de EC. Die strategie bevat heel wat acties, onder meer over de dienstensector en over de kmo's. Het Luxemburgse voorzitterschap heeft gevraagd naar de prioriteiten van de lidstaten. Zoals gewoonlijk leverde dat een waslijst op van belangrijke elementen. Het ging om de klassieke aandachtspunten zoals de kmo's, de interne markt, voornamelijk inzake de diensten, en het versterken van de wederzijdse erkenning.

Het Five Presidents' Report over het versterken van de eurozone suggereerde om nationale comités voor het concurrentievermogen op te richten. België en Nederland hebben al een dergelijke raad. Voor België gaat het om de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven die onder meer een overleg met de sociale partners over het concurrentievermogen omvat. Het is dus de bedoeling dat er in de verschillende lidstaten onafhankelijke comités zouden worden opgericht die het concurrentievermogen monitoren, die aanbevelingen kunnen formuleren of die op zijn minst een onderbouw kunnen bieden waarop beleidsmakers hun beslissingen kunnen baseren. Dat voorstel werd hernomen door de Europese Commissie. Het Five Presidents' Report ging vooral over loonvorming. Het voorstel van de EC ging ook over andere factoren zoals het investerings- en innovatieklimaat. Het voorstel zou in mei 2016 worden besproken binnen de Raad Economische Zaken en Financiën. Binnen de Raad Concurrentievermogen zal dat niet meer aan bod komen. Veel lidstaten zien het voorstel als een bemoeienis van de EC in hun

beleid. Hoewel België als voorbeeld werd genomen, had het ook vragen omdat het voorstel van de EC nog verschilt van wat de CRB nu doet.

1.2. Prioriteiten Nederlands voorzitterschap

Op 1 januari 2016 is het Nederlandse voorzitterschap van start gegaan. Het kiest voor een Europese Unie die zich concentreert op hoofdzaken. Dat is traditioneel de Nederlandse houding. Zo probeert commissaris Frans Timmermans, de vice-voorzitter van de Europese Commissie, het aantal voorstellen van de EC te beperken. Nederland streeft naar een Europese Unie die gericht is op groei en banen, maar die vooral innovatief is. Het streeft ook naar een EU die verbindt. Binnen de huidige politieke context zijn migratie en internationale veiligheid de grote prioriteiten. Een ander aandachtspunt is de stabiliteit van de financiën en een robuuste eurozone. Europa moet de rol spelen van innovator en banenmotor. Het moet ook bijdragen aan een toekomstgericht klimaat- en energiebeleid. Wat betreft dat laatste zullen de resultaten van de klimaatop in Parijs en het emissiehandelssysteem worden besproken.

Eind januari 2015 was er een informele Raad Concurrentievermogen in Amsterdam. Eind februari is er een formele bijeenkomst van de raad, maar alleen voor Industrie en Interne Markt en niet voor Onderzoek. Eind mei komt de volledige raad opnieuw samen en dan komt het onderdeel Onderzoek dus opnieuw aan bod.

Voor het aspect Onderzoek stelt het Nederlandse voorzitterschap drie thema's voor. Het eerste is Open Science, over de wijzigingen in de wetenschap ten gevolge van technologische vooruitgang, vooral dan door de informatisering en digitalisering, door de maatschappelijke uitdagingen en door de mondialisering. De wetenschap is meer en meer open. Open access, de open toegang tot publicaties, is al een standaardprincipe binnen Horizon 2020. Daarnaast is er ook een trend naar open data, waarbij ook de onderliggende gegevens worden opengesteld voor derden. Er zijn nog andere trends zoals bijvoorbeeld open citation. In de raad van mei zou er hierover gediscussieerd worden en zouden er raadsconclusies zijn. Op de informele raad van januari was er een discussie over de evaluatie van het Zevende Kaderprogramma en over de kadervoorwaarden voor onderzoek en innovatie. Op de raad van mei zouden er raadsconclusies volgen.

Voor Industrie en Interne Markt legt het Nederlandse voorzitterschap vooral de nadruk op de strategie voor de interne markt en op de strategie voor de digitale interne markt. Voor de uitvoering van de strategie voor de interne markt zullen er raadsconclusies worden aangenomen in februari. Die zullen focussen op kmo's, diensten en naleving en implementatie van de regelgeving. De diensten waren ook in de raad van december een prioriteit. De competitivens check-up wordt een vast item.

In de voorjaarsbijeenkomst van de ministers is er traditioneel ook altijd een discussie over het Europese semester. In de raad van februari 2016 zal er ook een discussie zijn over de circulaire economie. Dit dossier zit vooral bij Milieu, maar het heeft ook heel wat raakvlakken met Concurrentievermogen en met Economie. Daarom wordt het ook met de ministers van Economie besproken. In mei wordt de focus gelegd op de digitale interne markt en op een betere regelgeving. Dat zijn de zogenaamde REFIT-exercises, waarover er ook raadsconclusies zouden worden aangenomen. Voor meer informatie verwijst Karel Boutens naar de website van het Nederlandse voorzitterschap www.eu2016.nl.

1.3. Informele raad van 27 en 28 januari 2016

Onderzoek

Op de informele raad van eind januari werd België vertegenwoordigd door minister Muyters voor het luik Onderzoek. Er zijn drie thema's besproken: de evaluatie van het Zevende Kaderprogramma voor Onderzoek en Technologische Ontwikkeling, de kadervoorwaarden voor O&I-investeringen en de Start-up Visa.

Over de evaluatie van het Zevende Kaderprogramma is er eind december 2015 een expertenrapport verschenen. In januari heeft de Europese Commissie een antwoord gepubliceerd. De Nederlanders hebben bij de lidstaten gepeild naar de sterktes van het kaderprogramma en naar de aandachtspunten voor de toekomst. De lidstaten wezen vooral op het collaboratief onderzoek en de internationalisering als sterkte van het programma. De deelnemers moeten immers consortia uitbouwen met deelnemers uit andere lidstaten. Dit was ook de opmerking van België. Andere lidstaten hebben opgemerkt dat een dergelijk programma inzet op onderzoek dat niet door bedrijven wordt gedaan. Dit impliceert dat men voldoende middelen moet inzetten voor basisonderzoek. Een ander belangrijk aandachtspunt is de publieke opinie. Blijkbaar is er een kloof tussen de mogelijkheden van het onderzoek en de verwachtingen van de burgers. De genetisch gemodificeerde organismen werden als voorbeeld aangehaald. Wetenschappers hebben onvoldoende uitgelegd waarmee ze bezig zijn. Een tweede voorbeeld is de nanotechnologie. Ook dat is een technologie met veel mogelijkheden, waarover er onvoldoende communicatie geweest is met de burger. In de discussie werd opgemerkt dat burgers vroegtijdig betrokken moeten worden bij de agenda van O&I. Welke oplossingen moeten er komen en aan welke verwachtingen moeten die voldoen?

Een volgend agendapunt van de informele raad was een betere meting van de impact van investeringen in onderzoek en innovatie. De EC voelt dat het steeds moeilijker wordt om de ministers van Financiën te overtuigen van het belang van deze investeringen. Horizon 2020 is bij de budgetbesprekingen een gemakkelijke prooi omdat de return van deze investeringen niet altijd onmiddellijk duidelijk is. De Commissie zal daarom proberen om de impact van de programma's te meten, te beginnen vanaf het Vijfde Kaderprogramma, dat in 1998 werd gestart. Het vergt namelijk meerdere jaren vooraleer de gegenereerde kennis in de praktijk wordt omgezet en vooraleer de impact ervan op de economie en op de maatschappij duidelijk wordt.

Een van de traditionele agendapunten is de synergie tussen de Europese programma's onderling, bijvoorbeeld tussen Horizon 2020 en de structuurfondsen, en de synergie tussen de Europese en de nationale programma's.

De EC heeft in december 2015 een werkdocument gepubliceerd over de kadervoorwaarden voor O&I-investeringen. Dat past binnen REFIT. Het achterliggende idee is dat investeringen in O&I moeten renderen, of die nu afkomstig zijn van de overheid of van de privésector. De juiste kadervoorwaarden kunnen voor een maximalisering van de return zorgen. De EC heeft in het werkdocument onderzocht hoe de regels bepaalde innovaties stimuleren of hinderen. De conclusie is dat er geen eenduidige relatie is. In sommige domeinen kunnen duidelijke en strikte regels de innovatie stimuleren. Dit geldt bijvoorbeeld voor de huishoudtoestellen. In andere domeinen is te veel regelgeving hinderlijk voor innovatie. In nog andere domeinen ontbreekt het aan innovatie omdat er geen regelgeving is, bijvoorbeeld voor drones. Die relatie moet dus voor elk domein afzonderlijk worden bekeken. Het Nederlandse voorzitterschap gaat ervan uit dat regelgeving op zich geen probleem is: vooral de inhoud van de regelgeving is belangrijk. Betere kadervoorwaarden impliceren niet meteen

minder regels, maar wel goede regels. Hierover was er slechts een beperkte discussie.

In de mededelingen van de EC was er sprake van twee instrumenten, de Innovation Deals en het innovatieprincipe. De Innovation Deals zijn gebaseerd op de Nederlandse Green Deals. In Nederland kan een grote groep stakeholders aan de overheid meedelen dat ze innovaties willen doorvoeren die tot meer duurzaamheid zullen leiden. De overheid kan zich engageren om die stakeholders te helpen. Het kan gaan om financiële ondersteuning of om hulp bij het zoeken naar exportmarkten. Het belangrijkste is echter het engagement om de regelgeving die innovaties verhindert aan te passen. De Commissie wil dus iets gelijkaardigs opzetten op het Europese niveau, in het kader van de circulaire economie. Ze wil focussen op het benutten van de mogelijkheden binnen de bestaande regelgeving, en niet op een aanpassing van de regelgeving. Soms denken stakeholders dat iets niet mag, terwijl het eigenlijk wel kan, mits ze bepaalde aanpassingen doen of de regelgeving op de juiste manier interpreteren. De EC wil vooral focussen op innovaties die klaar zijn om op de markt te worden gebracht. Als men dan eerst nog de regelgeving moet wijzigen, dan is de opportuniteit misschien voorbij. Vlaanderen is bezig met het ontwikkelen van een soort van Green Deals binnen het milieudomein.

Het innovatieprincipe wordt voorgesteld als complementair aan het voorzorgsprincipe. Het voorzorgsprincipe zegt dat men voorzichtig moet zijn bij twijfels over de impact op onder meer gezondheid en milieu. Het innovatieprincipe is zeker geen tegenhanger van het voorzorgsprincipe. Soms is er bijvoorbeeld innovatie nodig om het voorzorgsprincipe ten volle te kunnen toepassen, om de eventuele negatieve effecten op gezondheid en milieu te vermijden. De EC gaat er wel vanuit dat er wellicht te veel aandacht gegaan is naar het voorzorgsprincipe. Daarbij werd voorbijgegaan aan de gevolgen voor de innovatiemogelijkheden en aan de effecten daarvan op gezondheid en milieu. Tijdens het opmaken van de regelgeving zouden de beleidsmakers daar meer aandacht moeten voor hebben. Het gaat dus niet om een nieuwe test.

Tijdens de lunch was er een voorstelling over de Start-up Visa. Dat is een idee van het Nederlandse voorzitterschap, het is dus niet gebaseerd op een voorstel van de Europese Commissie. In Nederland wordt dat vooral gesteund door Start-up Delta, een start-upinitiatief waarvan Neelie Kroes de ambassadrice is. Er bestaan al start-upvisa in verschillende lidstaten, onder meer in Nederland, het Verenigd Koninkrijk, Frankrijk, Spanje en Italië. Dat betekent dat een ondernemer van buiten de EU daar een visum kan aanvragen om een bedrijf op te starten. Doorgaans zijn daar ook voorwaarden aan verbonden, bijvoorbeeld toegang hebben tot een bepaald investeringsbedrag. De kostprijs verschilt sterk naargelang de lidstaat. Op basis van een dergelijk visum kan de ondernemer alleen activiteiten ontplooiën op de markt waarvoor hij een visum heeft. Hij kan dus geen dochterbedrijf oprichten in een ander EU-land zonder hetzelfde proces opnieuw te doorlopen. Het Nederlandse voorzitterschap gaat ervan uit dat een Europees start-upvisum een oplossing kan zijn voor dat probleem. Lidstaten zouden wel nog kunnen beslissen wie op het grondgebied mag komen en wie niet. Het zou dan vooral gaan om bedrijven die snel kunnen opschalen en daartoe nood hebben aan de interne markt. Om Europese Start-up Visa te realiseren is er in elk geval een voorstel van de Europese Commissie nodig. Bovendien is het ook een bevoegdheid van de ministers van Binnenlandse Zaken. Het werd voorgesteld in de Raad Concurrentievermogen omdat het belangrijk is voor het innovatief ondernemerschap.

Raad Industrie en Interne Markt

Op de informele bijeenkomst van de Raad Industrie en Interne Markt was er discussie over verschillende onderwerpen, maar de meeste aandacht ging naar de diensten, en vooral het Dienstenpaspoort. In de strategie voor de Europese interne markt lanceerde de EC het idee om een soort van paspoort te ontwikkelen waardoor dienstenverstrekkers gemakkelijker hun diensten kunnen aanbieden in een andere lidstaat. In dat paspoort zou duidelijk gemaakt worden dat ze in hun thuisland voldoen aan de wettelijke verplichtingen om die dienst uit te oefenen. De EC denkt daarbij in eerste instantie aan boekhouders, ingenieurs en architecten. Ze heeft nog geen voorstel uitgewerkt. Er is geen a priori tegenkantsing bij de lidstaten, maar wel vrees dat de zorg voor het goede functioneren van het dienstenpaspoort een bijkomende last zal betekenen voor de overheid. Er zijn ook vragen over de relatie tussen dat paspoort en de European professional card, de Europese beroepskaart, die een gelijkaardig opzet heeft.

Een tweede discussiepunt was de ongerechtvaardigde 'geoblocking'. Die term wordt gebruikt om een vorm van prijsdiscriminatie op basis van de woonplaats aan te duiden. Het is eigenlijk een vorm van marktfragmentatie om de winst te maximaliseren en doet zich vooral voor in de digitale wereld. In de strategie voor de Europese interne markt heeft de Commissie voorgesteld om dat aan te pakken. In twee gevallen is de Europese Commissie al opgetreden, namelijk inzake de tickets voor Disneyland Parijs en voor huurauto's, waarvoor vaak andere prijzen gelden naargelang de nationale webpagina's. Er is ook gerechtvaardigde geoblocking. Een Belgische kmo kan bijvoorbeeld weigeren om een product in Nederland te leveren omdat er te veel problemen zijn met de verzending van de pakjes. Ook de verschillen inzake btw kunnen een grote last zijn voor een klein bedrijf dat online verkoopt. Er zijn ook verschillen tussen de lidstaten inzake de betaalkaarten. Tussen de gerechtvaardigde en de ongerechtvaardigde geoblocking zit er een grote grijze zone. De Europese Commissie zal wellicht focussen op het verstrekken van diensten in eenzelfde lidstaat, zoals bijvoorbeeld vakanties, aan een andere prijs. Dit is ook het gemakkelijkst te definiëren. Tijdens de discussie werd door de EC gepleit voor het principe 'sell like at home'. Heel wat lidstaten hadden vragen bij de reikwijdte van dat begrip. België heeft gepleit voor een vereenvoudiging van de btw-formaliteiten, als een eerste stap om e-commerce over de grenzen heen te faciliteren. De Europese Commissie zal daarover trouwens een publicatie uitbrengen in november 2016.

1.4. Vooruitblik op 2016 en 2017

De laatste slides bieden een vooruitblik op 2016 en 2017, in een breder perspectief, zowel binnen de Raad Concurrentievermogen als daarbuiten. De prioriteiten van het Nederlandse voorzitterschap worden daarin vermeld, naast een aantal andere thema's die aan bod zullen komen onder de toekomstige voorzitterschappen.

De European Innovation Council zal in 2016 misschien de meeste media-aandacht krijgen. De EC denkt aan de oprichting daarvan, maar weet nog niet goed welke richting ze daarmee wil uitgaan. De ideeën gaan van een advisory hub voor innovatie tot en met een echt innovatie-instrument, een financieringsraad zoals de European Research Council. Binnenkort wordt er daarover een openbare raadpleging georganiseerd.

In 2017 zullen er tussentijdse evaluaties zijn van de programma's in de huidige programmeerperiode, EIT en Horizon 2020. Er zullen nieuwe voorstellen worden gelanceerd voor initiatieven op basis van artikel 185, dat het mogelijk maakt dat de EU deelneemt aan onderzoeksprogramma's die gezamenlijk worden ondernomen door een aantal lidstaten. Bij de andere raadformaties is vooral het

energie- en klimaatbeleid van belang, maar ook het meerjarige financieel kader. Door de migratiecrisis zal er wellicht een budgetverschuiving moeten gebeuren. De vrees bestaat bij sommigen dat opnieuw op Horizon 2020 zal worden bespaard.

2. Bespreking

2.1. Vragen en opmerkingen van de leden

Matthias Diependaele stelt vast dat het EFSI goed lijkt te werken. Het lid wil weten of er nog altijd discussie is over de criteria die worden gehanteerd bij de toekenning. In het begin was er vooral discussie over infrastructuur en wanneer die strategisch is. Oosterweel zou niet of niet meer in aanmerking komen. Zijn er vergelijkbare projecten in het buitenland die wel in aanmerking komen?

Matthias Diependaele verwijst ook naar de discussie over de marktstatus van China. Dit valt buiten de reikwijdte van deze toelichting, maar het heeft er wel een raakvlak mee. Bij zijn toetreding tot de WTO in 2001 heeft China de belofte gekregen dat het vijftien jaar later marktstatus zou krijgen. De Chinese bedrijven zouden dan niet meer moeten aantonen dat ze volgens de internationale referenties aan concurrentiële prijzen werken. Dat is problematisch, niet alleen op economisch vlak, maar ook voor het klimaat. De Chinese staalindustrie heeft bijvoorbeeld voldoende productiecapaciteit om heel de wereld te bevoorraden. Dit is een groot gevaar voor het voortbestaan van bijvoorbeeld Arcelor Mittal. Het heeft ook consequenties voor het klimaat omdat staalfabrieken met een lage CO₂-uitstoot dan uit de markt worden gestoten. De productiecapaciteit zou overgenomen worden door Chinese bedrijven die op milieuvlak veel minder performant zijn. Komt dat aan bod in de Raad Concurrentievermogen? Hoe gaat die procedure lopen?

Matthias Diependaele vindt het goed dat Nederland zich aan de grote lijnen wil houden en het aantal voorstellen van de EC wil beperken. Vroeger was administratieve vereenvoudiging een duidelijk streven. Zet men daar nog verder op in? Maakt de Europese Unie nog werk van de digitalisering, ook voor de ondernemingen?

Het lid vindt het op zich een goede zaak dat men werk wil maken van een betere outputmeting van investeringen in onderzoek en innovatie. Maar het zou een gevaarlijke evolutie zijn om de meerwaarde van O&I in vraag te stellen en alleen nog te investeren in de onderzoeken die zeker resultaat zullen opleveren.

Karel Boutens heeft het gehad over regelgeving die achterop blijft en daarbij onder meer de drones als voorbeeld aangehaald. Matthias Diependaele vindt dit niet onlogisch. De maatschappij evolueert en men kan die evolutie niet aansturen met regels. De overheid moet achteraf wel bijsturen met regels, bijvoorbeeld om excessen uit te schakelen. De problematiek van ggo's is een ethische kwestie en men heeft van meet af aan een totaal verkeerde perceptie gecreëerd. De grootste tegenstanders zijn begonnen met het ontwikkelen van ongefundeerde doemscenario's. Velen beseffen nu dat ze daarin fout waren, maar hebben het moeilijk om publiekelijk een bocht te maken omdat ze daarmee zouden ingaan tegen hun eigen achterban. Het lid beseft wel dat het debat over het ethische kader moet worden gevoerd. Vlaanderen, en vooral de regio Gent, heeft op dat vlak een voortrekkersrol inzake ggo's. Het risico bestaat dat Vlaanderen zijn koppositie verliest omdat het zichzelf blijft afremmen door zijn regelgeving. Op dat vlak heeft de Europese Commissie de voorbije maanden en jaren geen doortastend beleid gevoerd en dat zou moeten veranderen.

Robrecht Bothuyne wil weten in welke mate de Raad Concurrentievermogen aandacht heeft voor de diverse aspecten van het energie- en klimaatbeleid, onder meer voor de hervorming van het ETS en de verdeling van de doelstellingen inzake CO₂-reductie die dit jaar aan de orde is. De EU heeft altijd gezegd dat de lidstaten veel moeten investeren in O&O inzake hernieuwbare energie. Het lid ziet echter alleen een dalende tendens, terwijl er in de andere continenten een stijging van de investeringen merkbaar is. Wordt dit opgevolgd door de raad en wordt nagegaan op welke manier O&O in de energiesector kan worden gestimuleerd door de EU?

Bart Van Malderen stelt vast dat de thema's onderzoeksintegriteit en gendergeelijkheid, die op de Raad Concurrentievermogen van eind november - begin december 2015 aan bod gekomen zijn, op dat ogenblik ook in Vlaanderen actueel waren met het debat in de commissie rond de hervorming van het FWO (*Parl.St. VI.Parl. 2014-15, nr. 477/3*) en een vraag om uitleg van Katia Segers over genderneutraliteit bij de behandeling van subsidieaanvragen voor onderzoeksprojecten en mandaten (*Vragen om uitleg VI.Parl. 2015-16, nr. 256*). De rectoraten en de raden van bestuur zijn in de praktijk nog vaak mannenbastions. De kansen om te doctoreren zouden zoveel mogelijk genderneutraal moeten worden. Het probleem zit blijkbaar niet zozeer bij de regelgeving, maar bij de praktische toepassing ervan en de toegang tot de mandaten. Een cruciaal moment is de periode waarin men beslist om al dan niet kinderen te krijgen. Binnen het FWO bestaat er een regeling waarbij het mandaat van een vorser die zwanger wordt voor een jaar wordt geschorst.

België komt voor de ontvangsten uit het EFSI op de vijfde plaats. Het gaat echter om geaggregeerde cijfers. Hoe doet Vlaanderen het? Is die vijfde plaats het gevolg van een enkel groot project of van enkele belangrijke projecten?

Uit het verslag over de informele raad van 27 en 28 januari 2016 blijkt een bezorgdheid over de publieke opinie en het draagvlak voor investeringen in O&I. Nochtans is er in heel Europa een soort van consensus over het belang van het valoriseren van wetenschappelijk onderzoek. De vraag is echter hoe dat wordt gemeten. De bijdrage aan het bnp meten is één aspect, maar valorisering kan ook bestaan in het dichterbij brengen van oplossingen voor maatschappelijke problemen. Waar staat Vlaanderen op dat vlak? Bart Van Malderen heeft er vertrouwen in dat de onderzoeksinstellingen in Vlaanderen al heel ver staan in het valoriseren van wetenschappelijk onderzoek, onder meer door de traditie van spin-offs. Een internationale benchmark zou meer informatie daarover kunnen opleveren.

Bart Van Malderen is het niet eens met de stelling dat het debat rond nanotechnologie en ggo's louter terug te voeren is tot communicatie. Los van de doemscenario's en sciencefictionverhalen is er namelijk een terechte vrees voor marktverstoring en voor onethisch gebruik. Die is soms gebaseerd op uitspraken van toplieden van de industrie, bijvoorbeeld dat bepaalde kankermedicijnen enkel voor de zeer rijken betaalbaar zullen zijn. Het verbaast dan niet dat brede lagen van de bevolking zich vragen stellen bij het feit dat hun belastinggeld gebruikt wordt voor dat soort onderzoek. Het marktmodel achter de ggo's, waarbij sommige firma's patenten nemen op zaken die sterk verbonden zijn met het dagelijkse leven, doet ook vragen rijzen. Het is dus niet enkel een kwestie van communicatie. Om een draagvlak te creëren, zal men naar andere modellen moeten zoeken.

Over het voorzorgsprincipe heeft Bart Van Malderen een gelijkaardige opmerking. Het onderzoek, en zeker het fundamenteel onderzoek, mag zich niet te veel laten afremmen. Het debat rond het voorzorgsprincipe start op het ogenblik dat praktische toepassingen worden onderzocht. Op dat ogenblik moet bijzonder

omzichtig te werk worden gegaan. In de praktijk doet men echter vaak het tegenovergestelde. Men reageert op onderzoeken die niet meteen kunnen worden toegepast en op het ogenblik van de implementatie van de resultaten is de kritiek vaak al weggeëbd. Dan is er soms een bijna sluipende besluitvorming.

Matthias Diependaele laat opmerken dat hij een ethische regelgeving voor ggo's nodig vindt. Hij heeft ook vragen bij het businessmodel van sommige bedrijven.

Willem-Frederik Schiltz heeft veel belangstelling voor de circulaire economie. Is er door de raad al een meer concrete werkwijze voor het pakket uitgestippeld? Over de Green Deals, het regelluw maken van innovatie in een aantal sectoren, heeft hij een gelijkaardige vraag.

Er is al lang sprake van het versoepelen of het rationeler hanteren van het voorzorgsprincipe. Kan men op dat vlak een doorbraak verwachten onder het Nederlandse voorzitterschap? Het voorzorgsprincipe zit namelijk diep verankerd. Het lid heeft begrepen dat het niet de bedoeling is om de volksgezondheid en de veiligheid in gevaar te brengen, maar net om te onderzoeken hoe men die op langere termijn kan versterken? Welke concrete voorbereidingen gebeuren er in dit dossier?

2.2. Antwoorden

Karel Boutens heeft het voorzorgsprincipe aangehaald in het kader van het streven naar een betere regelgeving. Het fundamenteel onderzoek komt in die discussie op het Europese niveau niet aan bod, het gaat effectief over de opmaak van regelgeving.

Het innovatieprincipe gaat vooral over een cultuuromslag bij de beleidsmakers. Dit leeft vooral bij de Europese Commissie, maar ook de lidstaten zullen daar werk moeten van maken. De spreker weet niet of hiervan op korte termijn resultaten mogen worden verwacht. Het innovatieprincipe mag ook geen bijkomende hindernis vormen. Er worden al heel wat tests uitgevoerd in het kader van betere regelgeving, terwijl regelgeving soms ook goed is voor innovatie. Het is alvast positief dat het op de agenda wordt gezet van het directoraat-generaal Onderzoek en Innovatie. De vraag is of de andere directoraten daarin zullen meegaan.

Het pakket circulaire economie komt vooral aan bod binnen de Raad Leefmilieu. Een van de belangrijke punten is de herziening van de Afvalrichtlijn. Daarbij zou het de bedoeling zijn om de richtlijn zo te wijzigen dat meer afval als een grondstof kan worden gebruikt. Vanuit economisch oogpunt vormt de REACH-richtlijn een probleem omdat de vereisten voor recyclage heel hoog liggen. Men zal aan de EC vragen om de regelgeving daaromtrent aan te passen om de kringlooeconomie te realiseren.

Het Oosterweelproject stond op de lijst van het EFSI voor Vlaanderen, maar die lijst, waarover heel wat verwarring bestond, was vooral een oefening van voorzitter Juncker om aan de bankwereld aan te tonen dat er genoeg goede projecten zijn. Het was dus niet de bedoeling dat alle projecten op de lijst door het EFSI zouden worden gefinancierd. De Vlaamse Regering heeft er een vijftal projecten uitgekozen, waar ze wel mee wou doorgaan, onder meer Oosterweel (zie <http://www.geertbourgeois.be/nieuws/persberichten/vlaamse-regering-legt-zes-prioritaire-werven-vast-het-kader-van-het-europees-fo>).

De marktstatus van China werd onlangs besproken binnen de werkgroep Handelsbeleid van de Vlaamse Regering. De voorzitter is Hendrik Theunissen, de adjunct-kabinetschef van Geert Bourgeois. Er bestaat grote bezorgdheid over de

toekenning van de marktstatus. Het thema kwam aan bod op de buitengewone Raad Staal van begin november 2015. In theorie gaat het om een automatische toekenning. Daarom dacht men eerst dat men daar niet omheen kon. Sommige Amerikaanse professoren geven daar echter een andere interpretatie aan. De Europese Commissie is bezig met een juridisch onderzoek. Het wordt in ieder geval een moeilijke evenwichtsoefening. De staalsector vormt een van de grootste problemen. Er is wereldwijd een overproductie, waarvoor China voor een groot stuk verantwoordelijk is. Daarover kan men best wat meer informatie vragen aan de werkgroep Handelsbeleid van de Vlaamse Regering.

De administratieve vereenvoudiging omvat onder meer het actieplan rond e-government, waaronder het gebruik van digitale middelen voor de opvolging van overheidsopdrachten. Vlaanderen hoort bij de koplopers voor de toepassing van die instrumenten. De dienst Wetsmatiging van de Vlaamse overheid volgt de vereenvoudiging en de verbetering van de kwaliteit van de regelgeving op en lijkt niet onmiddellijk een probleem te hebben met de Europese ontwikkelingen op dit vlak. Op het Europese niveau verschuift de nadruk van de administratieve lasten naar de regelgevende lasten. Het kost de bedrijven namelijk geld om zich te conformeren aan de regels (de zogenaamde 'compliance cost'). Meer dan de helft van de lidstaten wil reductiedoelstellingen in dit verband, wat geen eenvoudige discussie is. De meting van de reductie van de administratieve lasten heeft veel middelen gevraagd, maar het resultaat bleek niet onmiddellijk voelbaar voor de bedrijven. Vlaanderen streeft naar kwalitatieve reductiedoelstellingen.

De meerwaarde van O&I wordt geenszins in vraag gesteld. Men vraagt zich wel af of de investeringen renderen en hoe dit kan worden nagegaan. De output van onderzoek wordt vaak gemeten in publicaties, maar daar heeft de burger niets aan. Er wordt geopperd om te evolueren van de meting van output naar outcome. Want zelfs de outputmeting is moeilijk: het aantal octrooien zegt bijvoorbeeld niets over het gebruik ervan.

Het is duidelijk dat het probleem met ggo's niet alleen te maken heeft met communicatie. Het punt is vooral dat men dergelijke technologieën op de juiste manier moet gebruiken en de voordelen niet mag weggooien met de nadelen.

De Raad Concurrentievermogen volgt de dossiers rond energie en klimaat op, maar het zwaartepunt van deze dossiers ligt bij de raden bevoegd voor Energie en Milieu. Het is echter niet de bedoeling om dubbel werk te verrichten. De Europese Commissie heeft een highlevelgroup Energy Intensive Industries opgericht, waarin de ministers van Economie zetelen. De EC blijft ook inzetten op het Strategic Energy Technology Plan.

Axel RONSE,
voorzitter

Matthias DIEPENDAELE
Bart VAN MALDEREN,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

bnp	bruto nationaal product
btw	belasting over de toegevoegde waarde
CRB	Centrale Raad voor het Bedrijfsleven
EC	Europese Commissie
EFSI	Europees Fonds voor Strategische Investeringen
EIT	European Institute for Innovation and Technology
ERA	European Research Area
ETS	emissions trading scheme
EU	Europese Unie
FWO	Fonds Wetenschappelijk Onderzoek - Vlaanderen
ggo	genetisch gemodificeerd organisme
kmo	kleine of middelgrote onderneming
O&I	onderzoek en innovatie
O&O	onderzoek en ontwikkeling
PhD	Doctor of Philosophy
REACH	Registration, Evaluation, Authorisation and Restriction of Chemical Substances
REFIT	Regulatory Fitness
TRL	Technology Readiness Level
WTO	World Trade Organization